

Sygn. akt IV KK 345/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)
SSN Piotr Hofmański
SSA del. do SN Dariusz Kala (sprawozdawca)

Protokolant Dorota Szczerbiak

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Zbigniewa Siejbika
w sprawie A. C.

skazanego z art. 197 § 1 kk i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 19 lutego 2014 r.,

kasacji, wniesionych przez obrońcę skazanego oraz prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 4 czerwca 2013 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w J.

z dnia 26 marca 2013 r.,

**I. uchyła w części (pkt. I,II,III) zaskarżony przez prokuratora
wyrok Sądu Okręgowego w P. i sprawę w tym zakresie
przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**II. oddała kasację obrońcy skazanego jako oczywiście
bezzasadną i w tej części obciąża skazanego kosztami sądowymi
za postępowanie kasacyjne.**

UZASADNIENIE

A. C. został oskarżony o to, że:

I. bliżej nieustalonej daty, końcem czerwca lub początkiem lipca 2012 r. w P. przemocą polegającą na uderzeniu w twarz doprowadził N. C. do obcowania płciowego w ten sposób, że włożył siłą członka do jej ust zmuszając do odbycia stosunku oralnego tj. o przestępstwo z art. 197 § 1 k.k.

II. w dniu 6 lipca 2012 r. w P., przemocą polegającą na złapaniu za ręce, położeniu na łóżko, a następnie przygniataaniu własnym ciałem i przytrzymywaniu rękami w sposób uniemożliwiający wyswobodzenie się, doprowadził N. C. do obcowania płciowego, w ten sposób, że siłą włożył członka do jej pochwy odbywając z nią stosunek cielesny tj. o przestępstwo z art. 197 § 1 k.k.

III. w nocy z 9/10 lipca 2012 r. w P., przemocą polegającą na szarpaniu, popychaniu na kominek a następnie - podczas próby ucieczki - ciągnięciu za włosy i doprowadzeniu do domu, rzuceniu na podłogę i wielokrotnym pobiciu rękami i pięściami po twarzy, głowie i całym ciele zmusił N. C. do obcowania płciowego w ten sposób, że siłą włożył członka do jej ust zmuszając do odbycia stosunku oralnego, a następnie siłą włożył członka do jej pochwy odbywając z nią stosunek cielesny powodując skutek pobicia obrażenia ciała w postaci: zasinienia okolicy oczodołu lewego z zasinieniem obu powiek oka lewego, zasinienia tylnej powierzchni małżowiny usznej lewej, zasinienia 3x1 cm w okolicy skroniowej tuż za małżowiną uszną lewą, liniowego zasinienia długości 7 cm na przyśrodkowej powierzchni ramienia lewego, liniowych zadrapań kręgosłupa okolicy piersiowej, zasinień górnej krawędzi oczodołu prawego z zasinieniem powieki górnej oka prawego i drobnych zasinień małżowiny usznej prawej, skutkujące rozstrojem zdrowia na okres czasu nie dłużej niż siedem dni tj. o przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

przy czym czynów opisanych w pkt I - III oskarżony dopuścił się w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu, działając w ciągu przestępstw z art. 91 § 1 k.k.

IV. od bliżej nieustalonego dnia czerwca 2012 r. do 10 lipca 2012 r. w P., działając czynem ciągłym, w krótkich odstępach czasu, ze z góry powziętym zamiarem, wielokrotnie groził N. C. pobiciem, zabójstwem, spowodowaniem krzywdy u

członków jej rodziny, a także wywiezieniem w bagażniku samochodu do burdelu na Ukrainę, przy czym groźby te wzbudziły uzasadnioną obawę co do ich spełnienia tj. o przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem z dnia 26 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w J. uznał oskarżonego A. C. za winnego:

1. popełnienia czynów opisanych wyżej w punktach I i II, a stanowiących przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. przyjmując, iż oskarżony w/w czynów opisanych w punktach I i II dopuścił się w krótkich odstępach czasu, w podobny sposób, zanim zapadł pierwszy chociażby nieprawomocny wyrok co do któregośkolwiek z tych przestępstw to jest w warunkach ciągu przestępstw określonego w art. 91 § 1 k.k. i za to na zasadzie art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. sąd skazał oskarżonego na karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności;

2. tego, że w nocy z 9/10 lipca 2012 r. w P., przemocą polegającą na popchnięciu na kominek a następnie — podczas próby ucieczki — ciągnięciu za włosy i doprowadzeniu do domu, rzuceniu na podłogę i wielokrotnym uderzaniu rękami i pięściami po twarzy, głowie i całym ciele, czym przełamał jej opór doprowadził N. C. do obcowania płciowego w ten sposób, że włożył członka do jej ust zmuszając do odbycia stosunku oralnego a następnie włożył członka do jej pochwy odbywając z nią stosunek cielesny powodując skutek uderzeń obrażenia ciała w postaci: zasinienia okolicy oczodołu lewego z zasinieniem obu powiek oka lewego, zasinienia tylnej powierzchni małżowiny usznej lewej, zasinienia 3x1 cm w okolicy skroniowej tuż za małżowiną uszną lewą, liniowego zasinienia długości 7 cm na przyśrodkowej powierzchni ramienia lewego, liniowych zadrapań kręgosłupa okolicy piersiowej, zasinień górnej krawędzi oczodołu prawego z zasinieniem powieki górnej oka prawego i drobnych zasinień małżowiny usznej prawej, skutkujące rozstrojem zdrowia na okres nie dłużej niż siedem dni, co stanowi przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na zasadzie art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. sąd skazał oskarżonego na karę 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

3. za winnego popełnienia czynu opisanego wyżej w punkcie IV, a stanowiącego przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na zasadzie art. 190 § 1 k.k. sąd skazał oskarżonego na karę 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności.

Na zasadzie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 91 § 2 k.k. w miejsce orzeczonych oskarżonemu w punktach 1, 2, 3 wyroku jednostkowych kar pozbawienia wolności sąd wymierzył karę łączną 3 (trzech) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności (pkt 4 wyroku).

Na zasadzie art. 46 § 2 k.k. sąd orzekł wobec oskarżonego nawiązkę poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej N. C. kwoty 4 000 złotych (pkt 5 wyroku).

Na zasadzie art. 41a § 1 k.k. sąd orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu kontaktowania się z N. C. na okres 5 lat i środek karny w postaci zakazu zbliżania się do N.C. na okres 5 lat (pkt 6 wyroku).

Na zasadzie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności sąd zaliczył okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania od dnia 11. 07. 2012 r. do dnia 26. 03. 2013 r. (pkt 7 wyroku).

Powyższym wyrokiem rozstrzygnięto także o dowodach rzeczowych oraz kosztach procesu (pkt. 8 i 9 wyroku).

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 26 marca 2013 r. wniósł obrońca oskarżonego, który zaskarżając wyrok w całości zarzucił:

„1. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść tego wyroku a mianowicie art. 4 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. przez nierozważenie, że:

- w postępowaniu przygotowawczym zupełnie nie sprawdzono wyjaśnień oskarżonego,

- sposób działania oskarżonego określony przez Sąd I instancji w czynach przypisanych oskarżonemu w pkt 2 i w pkt 3 wyroku powinien spowodować u pokrzywdzonej jakiejkolwiek ślady odbycia stosunku siłowego a takich śladów lekarz A. C. nie stwierdził u pokrzywdzonej;

2. obrazę przepisów postępowania a mianowicie art. 192 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. i art. 361 k.p.k. mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, poprzez oparcie się przy ocenie wiarygodności zeznań świadka N. C. na opinii sądowo-psychologicznej wydanej przez biegłą psycholog B. P., podczas gdy biegła ta nie uczestniczyła przy przesłuchaniu tego świadka, co skutkuje uznaniem, iż wydana przez tą biegłą opinia jest niepełna i nie może stanowić podstawy do oceny wiarygodności zeznań tego świadka;

3. obrazę przepisów postępowania a mianowicie art. 366 § 1 k.p.k. i art. 391 § 3 k.p.k. w zw. z art. 389 § 2 k.p.k. mającą wpływ na treść wyroku, poprzez niewyjaśnienie sprzeczności w zeznaniach złożonych w postępowaniu przygotowawczym przez pokrzywdzoną N. C., a tym samym niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy dotyczących gwałtów i gróźb pozbawienia pokrzywdzonej życia;

4. obrazę przepisów postępowania a mianowicie art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k. mającą wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia przez naruszenie zasady, iż podstawą orzeczenia powinny być okoliczności przemawiające także na korzyść oskarżonego oraz dowolną ocenę zeznań świadka lekarza A. C., który pierwszy badał ginekologicznie pokrzywdzoną N. C. i na podstawie stwierdzonych badań nie stwierdził użycia przemocy w stosunku do pokrzywdzonej,

- nieuwzględnienie w treści wyroku opinii biegłego ginekologa J. G., który to dowód Sąd dopuścił z urzędu, a która to opinia w całej rozciągłości koresponduje z zeznaniami świadka A. C. i jest korzystna dla oskarżonego bo w sposób jednoznaczny wykazuje, że z uwagi na brak jakichkolwiek śladów przemocy nie mogło dojść do stosunku siłowego;

5. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na jego treść w zakresie wszystkich zarzuconych oskarżonemu czynów poprzez uznanie, że zgromadzone w sprawie dowody pozwalają na przypisanie oskarżonemu A. C. popełnienia zarzucanych mu czynów, podczas gdy rzetelna analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie w tym przede wszystkim opinia biegłego lekarza J. G. i zeznania lekarza med. A. C. prowadzą do jednoznacznego wniosku, że oskarżony nie dopuścił się zarzucanych mu przestępstw”.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od wszystkich zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w P.:

- I. uniewinnił oskarżonego od zarzutu popełnienia przestępstw z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. opisanych w punkcie I wyroku;

- II. uniewinnił oskarżonego od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. opisanego w punkcie III wyroku;
- III. uchylił punkt IV zaskarżonego wyroku;
- IV. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;
- V. kosztami postępowania odwoławczego obciążył Skarb Państwa.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 4 czerwca 2013 r. wniósł prokurator Prokuratury Okręgowej. Zaskarżając wyrok „w pkt. I i III na niekorzyść oskarżonego zarzucił rażąco obrazę przepisów prawa procesowego mającą istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k., która wyraża się w braku szczegółowej analizy całości materiału dowodowego sprawy i wykazania na czym polegał błąd rozumowania Sądu a quo, pominięciu w uzasadnieniu wyroku istotnych faktów i dowodów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia, a także nadaniu innym dowodom i faktom, które nie znajdują oparcia w ujawnionym materiale dowodowym, co uwzględniając odmienne orzekanie przez Sąd odwoławczy, co do istoty sprawy - nakazuje uznać taką ocenę dowodów za wykraczającą poza ramy oceny swobodnej i obiektywizmu”.

Odwołując się do tak sformułowanego zarzutu prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Kasację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając ten wyrok w części, w której utrzymano nim w mocy wyrok sądu pierwszej instancji, wniósł także obrońca oskarżonego. Wobec oddalenia kasacji obrońcy jako oczywiście bezzasadnej (punkt drugi wyroku Sądu Najwyższego), w tym zakresie uzasadnienia pisemnego nie sporządzono.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja prokuratora okazała się zasadna.

Przystępując do wyjaśnienia powodów uwzględnienia kasacji należy wskazać, że Sąd Najwyższy stwierdził, w zakresie poniżej wskazanym, istnienie rażących naruszeń przepisów prawa procesowego mogących mieć istotny wpływ na treść wyroku odwoławczego.

Przed przystąpieniem do wywodów odnoszących się bezpośrednio do zarzutu kasacyjnego trzeba nadmienić, że w części wstępnej nadzwyczajnego

środka zaskarżenia prokurator nie określił w sposób precyzyjny zakresu zaskarżenia. W kasacji wskazano bowiem (być może sugerując się numeracją czynów przypisanych oskarżonemu w wyroku sądu pierwszej instancji), że ten środek zaskarżenia odnosi się do pkt. I i III wyroku sądu odwoławczego. Tymczasem kompleksowa analiza części wstępnej kasacji i jej uzasadnienia poczyniona przez pryzmat art. 118 § 1 i 2 k.p.k. (przepis ten nakazuje dokonywanie oceny czynności procesowej wedle rzeczywistej treści złożonego oświadczenia) pozwala przyjąć, że rzeczywistą wolą prokuratora było zaskarżenie reformatoryjnego wyroku sądu odwoławczego w części uniewinniającej (pkt I, II) oraz w części, w której w konsekwencji wydanych rozstrzygnięć uniewinniających uchylono orzeczenie o karze łącznej (pkt III).

Na marginesie należy również wskazać, że sentencja wyroku sądu odwoławczego w pkt. I – III nie odpowiadała w pełni treści art. 437 § 1 i 2 k.p.k. Sąd odwoławczy, chcąc uniewinnić oskarżonego od zarzutów popełnienia określonych przestępstw (i w konsekwencji uchylić rozstrzygnięcie zamieszczone w pkt. 4 wyroku skazującego dotyczące kary łącznej), powinien najpierw w sentencji swego wyroku wskazać, że „zmienia zaskarżony wyrok”. Tego rodzaju zwrotu, wymaganego treścią art. 437 § 1 i 2 k.p.k., w wyroku odwoławczym zabrakło.

Przechodząc do oceny zasadności zarzutu kasacyjnego sformułowanego przez prokuratora trzeba wskazać, że w istocie uzasadnienie wyroku odwoławczego nie udziela zgodnej z treścią art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. odpowiedzi na pytanie, dlaczego doszło do zmiany wyroku sądu pierwszej instancji i uniewinnienia oskarżonego od popełnienia czynów opisanych w pkt. 1 i 3 tego wyroku.

W judykaturze Sądu Najwyższego trafnie podkreśla się, że zmiana wyroku sądu pierwszej instancji i orzekanie odmienne co do istoty sprawy (w tym w szczególności uniewinnienie oskarżonego) możliwe jest wówczas, gdy dowody zebrane przez sąd pierwszej instancji mają jednoznaczną wymowę, zaś ocena tych dowodów dokonana przez ten sąd jest oczywiście wadliwa (wyrok SN z 3.10.2007 r., II KK 198/07, Lex nr 346231; uzasadnienie wyroku SN z 2.02.2012 r., IV KK 306/11, Lex nr 1119561). Obowiązkiem sądu odwoławczego orzekającego w tej sprawie było wykazanie tych elementów w uzasadnieniu wydanego wyroku, przy

czym z uwagi na poczynienie przez Sąd Okręgowy odmiennych ustaleń w sferze faktów, uzasadnienie wyroku tego sądu powinno być zgodne nie tylko z treścią art. 457 § 3 k.p.k., ale także z treścią art. 424 § 1 k.p.k. Analiza i ocena dowodów dokonywana w instancji *ad quem* (prowadząca do odmiennych ustaleń faktycznych w sferze winy niż te poczynione w sądzie pierwszej instancji) powinna respektować treść art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k.

Prawidłowo sporządzone uzasadnienie wyroku, w tym wyroku odwoławczego, powinno pozwolić na dokonanie realnej oceny, czy w działaniach sądu nie było dowolności lub wręcz arbitralności (zob. P. Wiliński, [w:] System prawa karnego procesowego pod red. P. Hofmańskiego. Tom I. Zagadnienia ogólne, cz. 1, Warszawa 2013, s. 700). Brak dowolności i arbitralności w działaniu sądu wyznacza zaś tożsamość konstytucyjną tego organu (i szerzej wymiaru sprawiedliwości) na równi z takimi elementami wskazanymi wprost w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP jak niezależność, bezstronność i niezawisłość sądu (zob. uzasadnienie wyroku TK z 16.01.2006 r., SK 30/05, OTK-A 2006/1/2 oraz uzasadnienie postanowienia TK z 11.04.2005 r., SK 48/04, OTK-A 2005/4/45).

Powyższe stanowisko jest akceptowane w judykaturze Sądu Najwyższego, który to w uzasadnieniu wyroku z 4.11.2003 r. (V KK 73/03, LEX nr 84219) stwierdził: „nie można zapominać, że uzasadnienie ma za cel, nie tylko przekonać o trafności zaskarżonego orzeczenia sąd odwoławczy lub sąd kasacyjny, bo te o jego trafności niekiedy mogą powziąć przekonanie po analizie zebranych w sprawie materiałów dowodowych, ale także strony oraz środki społecznego przekazu, które na podstawie uzasadnienia przede wszystkim tę trafność oceniają a w każdym razie wyrabiają w sobie przekonanie o rzetelności wyrokowania. Dlatego uzasadnienie pełni nie tylko funkcję procesową, ale także buduje autorytet wymiaru sprawiedliwości i kształtuje zewnętrzne przekonanie o sprawiedliwości orzeczenia, wobec czego tolerowanie w obrocie prawnym orzeczeń uzasadnionych w sposób rażąco odbiegający od reguł określonych w art. 457 i 424 k.p.k. nie jest możliwe” (zob. też C. Nowak, Rzetelny proces karny w orzecznictwie Sądu Najwyższego [w:] P. Wiliński (red.), Rzetelny proces karny w orzecznictwie sądów polskich i międzynarodowych, Warszawa 2009, s. 252).

Sąd Okręgowy w sporządzonym uzasadnieniu nie zadośćuczynił standardom wskazanym w treści art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Czyniąc odmienne niż sąd pierwszej instancji ustalenia, które przywiodły go do częściowej zmiany wyroku sądu pierwszej instancji, naruszył również treść art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. W konsekwencji uchybił nie tylko wskazanym wyżej przepisom k.p.k., ale również standardom wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP formułującym prawo do sądu i określającym elementy składowe tego prawa. Dalsze uwagi potwierdzą trafność stawianych tutaj tez.

W tej sprawie dowody zebrane przez Sąd Rejonowy uznać należy za kompletne w części odnoszącej się do skazania oskarżonego za przestępstwa przypisane mu w pkt. 1 i 3 wyroku, zaś wymowa tych dowodów jest jednoznaczna. Wskazuje na to lektura uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji skonfrontowana ze zgromadzonym w aktach sprawy i wprowadzonym do podstawy wyrokowania materiałem dowodowym. Dodać trzeba, że ocena dowodów poczyniona przez sąd pierwszej instancji jest pełna, drobiazgowo, wręcz detalistyczna. Poczyniona została zgodnie z wymogami art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. i art. 424 § 1 k.p.k. w obszernym uzasadnieniu wyroku. Sąd Rejonowy omówił każdy z dowodów, wywód ten prowadził dostrzegając wzajemne powiązania zachodzące pomiędzy poszczególnymi środkami dowodowymi, a następnie wskazał, dlaczego danemu dowodowi daje wiarę lub też dlaczego dania wiary temu dowodowi odmawia. Tak więc nie można zaaprobować tezy Sądu Okręgowego, że ocena dowodów dokonana przez instancję *a quo* była wadliwa.

Sąd Okręgowy zmieniając wyrok sądu pierwszej instancji i uniewinniając oskarżonego od popełnienia określonych czynów przestępnych nie wskazał przekonującej argumentacji (zgodnej z art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.), która pozwalałaby na przyjęcie, że wydany wyrok odwoławczy w części, w której zmieniono nim wyrok sądu pierwszej instancji i odmienne rozstrzygnięto co do istoty sprawy, jest prawidłowy. W tym zakresie doszło nie tylko do rażącego naruszenia treści art. 424 § 1 k.p.k., ale także treści art. 457 § 3 k.p.k., skoro z lakonicznego uzasadnienia wyroku odwoławczego nie wynika w istocie dlaczego zarzuty apelacyjne obrońcy okazały się zasadne.

Nie ma racji Sąd Okręgowy, iż niezawiadomienie oskarżonego o miejscu i czasie czynności przesłuchania świadka N. C. przez sąd w postępowaniu przygotowawczym (art. 316 § 3 k.p.k.) i niezagwarantowanie udziału w tej czynności stronie biernej procesu (zaistniało tutaj w istocie naruszenie przepisu prawa procesowego), należy postrzegać jako mogące mieć wpływ na treść wyroku. Sąd Okręgowy nie wskazał w sposób wymagany w art. 457 § 3 k.p.k. na czym ten wpływ miałby polegać. Analiza obszernych, szczegółowych i przekonujących zeznań pokrzywdzonej złożonych w trakcie przesłuchania przed sądem w postępowaniu przygotowawczym, przy uwzględnieniu treści opinii psychologicznej biegłej B. P. oraz pozostałych dowodów osobowych zaakceptowanych przez sąd *a quo*, nakazuje przyjąć, że ewentualny udział oskarżonego w czynności przesłuchania pokrzywdzonej nie spowodowałby istotnej zmiany treści jej zeznań w części odnoszącej się do faktów głównych. Trzeba w tym miejscu szczególnie zaakcentować, że biegła B. P. podkreśliła brak zakłóceń i deficytów w obszarze odpowiedzialnym za zdolności percepcyjne pokrzywdzonej tj. spostrzeganie, zapamiętywanie i odtwarzanie.

Prawdą jest, że zeznania N. C. składane przed sądem w postępowaniu przygotowawczym różniły się stopniem szczegółowości oraz co do opisu pewnych okoliczności od oświadczeń procesowych składanych przez tę pokrzywdzoną w ramach ustnego zawiadomienia o przestępstwie. Nie ma tutaj jednak różnic, które mogłyby podważyć trafność stanowiska Sądu Rejonowego co do sprawstwa oskarżonego w odniesieniu do czynów przestępnych przypisanych mu w pkt. 1 i 3 wyroku. Do wszystkich różnic w oświadczeniach procesowych pokrzywdzonej (w tym dotyczących ilości zdarzeń przestępnych) Sąd Rejonowy odniósł się w sposób bardzo analityczny (na trzech stronach uzasadnienia), omówił je i wytłumaczył ich etiologię. Sąd Okręgowy uczynił zaś ze wspomnianych różnic główny argument przemawiający za koniecznością wydania wyroku reformatoryjnego, wskazując ogólnikowo i nieprzekonująco w kontekście treści art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., że powinny one prowadzić do zmiany wyroku i uniewinnienia oskarżonego od części przypisanych mu przestępstw.

Sąd Okręgowy nieprecyzyjnie wskazał, że Sąd Rejonowy tłumaczył wspomniane różnice w zeznaniach pokrzywdzonej jedynie stanem emocjonalnym

świadka w dniach 10 i 12 lipca 2012 r. Tymczasem Sąd Rejonowy poświęcił odrębny, obszerny i wielowątkowy wywód kwestii przyczyn określonych różnic w zeznaniach pokrzywdzonej i wyjaśnił je przekonująco wieloma argumentami (vide k. 22 i n. uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji).

Sąd Rejonowy analizował też poszczególne zeznania świadka (pokrzywdzonej) N. C. na tle innych dowodów osobowych, w tym na tle opinii biegłej psycholog B. P. Wywód Sądu Rejonowego w tym zakresie (k. 22 – 26 uzasadnienia) jest bardzo szczegółowy, analityczny i przekonujący, zaś wywód Sądu Okręgowego ogólny i pobieżny, pomijający całokształt dowodów. Wobec tego uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego nie spełnia w tej części standardu wytyczonego treścią art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Sąd Okręgowy podejmując próbę podważenia wiarygodności zeznań pokrzywdzonej w odniesieniu do czynów przypisanych oskarżonemu w pkt. 1 wyroku sądu pierwszej instancji (przestępstwa zgwałcenia realizowane w ramach ciągu przestępstw) zupełnie abstrahuje od innych zebranych w tej sprawie dowodów, na które powołał się organ pierwszej instancji (k. 10,17, 20, 22, 23 uzasadnienia wyroku), dokonując kompleksowej i tym samym zgodnej z prawem (art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k.) oceny dowodów. Zupełnie dowolnie brzmi w tym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego, że opór pokrzywdzonej w odniesieniu do wskazanych wyżej czynów realizowanych przez oskarżonego nie miał charakteru rzeczywistego.

Nie przekonuje w kontekście wymogów art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. ogólnikowy i oderwany od kompleksowej oceny dowodów wywód Sądu Okręgowego, że doszło do dekompletacji znamion przestępstw przypisanych oskarżonemu w pkt. 1 wyroku skazującego. Sąd Rejonowy w sposób przekonujący wykazał, że wszystkie podmiotowe i przedmiotowe znamiona przestępstwa zgwałcenia zostały w tym zakresie zrealizowane (k. 48 i n. uzasadnienia).

W powyższym kontekście musi dziwić pouczająca konstatacja sądu odwoławczego skierowana do sądu pierwszej instancji, iż „do oceny zeznań świadka [pokrzywdzonej – przyp. SN] należało podchodzić z dużą dozą ostrożności, tak aby pozostawała ona rzeczową i logiczną”. Wszystkim tym standardom odpowiada uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego w części, w której

odnosi się ono do oceny zeznań pokrzywdzonej. Natomiast nie odpowiada tym standardom uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w części, w której zmieniono tym wyrokiem orzeczenie sądu pierwszej instancji.

Odpowiednio powyższe uwagi odnoszą się do dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny zeznań pokrzywdzonej w odniesieniu do czynu przypisanego oskarżonemu w pkt. 3 wyroku sądu pierwszej instancji. I tutaj Sąd Okręgowy prowadzi ogólny w swej treści wywód, który przywodzi go do wniosku, że oskarżony nie wyczerpał znamion przestępstwa z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. Analiza zeznań pokrzywdzonej dokonywana jest w sposób wybiórczy, nie obejmuje innych dowodów zgromadzonych w tym postępowaniu, na które powołuje się Sąd Rejonowy (k. 1 – 8 uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji). Sąd Okręgowy wskazując, że groźby karalne kierowane przez oskarżonego do pokrzywdzonej w nocy z 9/10.07.2012 r. stanowiły element przestępstwa zgwałcenia pomija tę istotną okoliczność, że Sąd Rejonowy przyjął, iż oskarżony przemocą doprowadził wówczas pokrzywdzoną do obcowania płciowego (pkt 2 wyroku sądu pierwszej instancji). Prawdą jest, że w tym czasie oskarżony również groził pokrzywdzonej, jednak część z tych gróźb karalnych nie miała związku z realizowanym zgwałceniem (np. „rano wywożę cię na Ukrainę do burdelu i tam odrobisz moje pieniądze”).

W zarzucie kasacyjnym trafnie podniesiono więc rażące naruszenie art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., których dopuścił się Sąd Okręgowy. Odnosząc się w tym miejscu jeszcze do kwestii naruszenia art. 410 k.p.k. i art. 7 k.p.k. trzeba wskazać, że ten pierwszy przepis nakazuje oparcie podstawy faktycznej wyroku na całokształcie okoliczności ujawnionych w toku rozprawy, zaś drugi formułuje kryteria oceny dowodów. Sąd Okręgowy nie wskazując w sposób wyczerpujący dowodów będących podstawą nowych ustaleń faktycznych oraz nie przeprowadzając oceny dowodów zgodnej z zasadą swobodnej oceny dowodów, dopuścił się rażącego naruszenia art. 410 k.p.k. i art. 7 k.p.k.

Nie ma natomiast racji prokurator, powołując się w zarzucie kasacyjnym na „rażące naruszenie przez Sąd Okręgowy zasady obiektywizmu”. Przyjęcie, że doszło do naruszenia tej zasady (wyrażonej w treści art. 4 k.p.k.) wymagało

wykazania „złamania” konkretnych przepisów gwarantujących jej przestrzeganie, w tym w szczególności art. 40 k.p.k. (*iudex inhabilis*) i art. 41 k.p.k. (*iudex suspectus*). Z tego rodzaju naruszeniami w tej sprawie nie mieliśmy do czynienia. Stwierdzone uchybienia w sferze art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. nie były pochodną kierunkowego nastawienia Sądu Okręgowego do sprawy.

Powyższe rażące naruszenia art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. mogły mieć istotny wpływ na treść wyroku odwoławczego (art. 523 § 1 k.p.k.). Podkreślić w tym miejscu należy, że rażące naruszenie prawa mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku zachodzi wówczas, gdy jest ono niewątpliwe i oczywiste, przy czym chodzi tutaj nie tyle o łatwość stwierdzenia danego uchybienia, ile o jego rangę i natężenie stopnia nieprawidłowości oraz zasadniczy (hipotetyczny) wpływ tego uchybienia na treść wyroku odwoławczego (podobnie SN w uzasadnieniu wyroku z 29.05.2012 r., II KK 106/12, OSNKW 2012/10/107; W. Grzeszczyk, *Kasacja w sprawach karnych*, Warszawa 2001, s. 128 i n.). Taki stan rzeczy zaistniał w tej sprawie.

W świetle powyższego wyводу niezbędne okazało się uchylenie w części (pkt I, II, III) zaskarżonego przez prokuratora wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (art. 537 § 1 i 2 k.p.k.).

Sąd odwoławczy będąc związany wskazaniem Sądu Najwyższego (art. 518 k.p.k. w zw. z art. 442 § 3 k.p.k.) ponownie rozpozna apelację obrońcy (w części określonej treścią wyroku Sądu Najwyższego), a następnie wyda orzeczenie i w razie takiej formalnej konieczności uzasadni je w sposób zgodny ze stosownymi przepisami k.p.k.